

Steve Fisher

AMERICKÁ SODA

s předmlouvou
Petra Šabacha

glosy

paseka

Nakladatelství Paseka / Praha – Litomyšl

Steve Fisher

AMERICKÁ SODA

© Steve Fisher, 2013
Illustrations © Marek Douša, 2013
Translation © Jan Valeška, 2013
Prologue © Petr Šabach, 2013

ISBN ~~978-80-7432-372-0~~

„DÁMY A PÁNOVÉ! STEVE FISHER! AMERICKÁ SODA!“

Petr Šabach

Kryštof Kolumbus se vydal do Indie, aby nakonec objevil Ameriku. To se občas stane. Bůhví za čím se původně vydal Steve Fisher, aby nakonec objevil Prahu, ale i kdyby tu tenkrát přistál nouzově, je pro nás nejdůležitější fakt, že nám tím umožnil objevit Steva Fishera. Někteří před námi tu možnost využili už v New Yorku, kde svého času provozoval kromě jiného i dvě z nejrizikovějších povolání vůbec. Posuďte sami: to první se jmenuje „taxikář“ a to druhé „stand up comedian“. U nás máme tuhle profesi spojenou s pořadem, který se v televizi jmenuje *Na stojáka*. Pozor! V tomhle oboru jde kolikrát o holý život! V Americe spíš komikovi. U nás spíš publiku. Podstatné je, že člověk s takovouhle průpravou se v životě jen tak něčeho nezalekne. A tak se stalo, že v roce 1991 se Steve Fisher, spisovatel, herec, zpěvák a majitel hlasu, který nás později v televizní reklamě sametovým přednesem upozorňoval na firmu Panasonic („Panasonic, Ideas for Life...“), objevil u nás v Čechách. To jsem ani zdaleka netušil, že se s ním jednou potkám osobně, ostatně netušil jsem to ani, když jsem poprvé narazil na jeho satirické postřehy v časopisu Reflex, pro který ho objevil na Stevově anglickém blogu Miloš Čermák a později

mu v něm poskytl odpovídající prostor pro pravidelnou spolupráci tehdejší šéfredaktor Ivan Hamšík. Oběma těmto osvíceným duchům za to patří náš dík! A třetí poděkování patří samozřejmě Láďovi Horáčkovi z nakladatelství Paseka, jenž to celé dotáhl do podoby knížky, kterou si právě prohlížíte.

Mnozí z vás ho ale znají možná také jako „Amíka Steva“ z jeho videí na dnes už neexistujícím serveru n-joy.cz, někdo ho měl to štěstí zahlédnout v karaoke pořadu TV Nova *DO-RE-MI* (kde mimochodem zvítězil!), někdo třeba v jednom z více než dvaceti v Čechách natáčených většinou zahraničních filmů, v nichž se úspěšně mihl. Zvědavost mi nakonec nedala, a tak jsem panu Fisherovi zavolał a opatrně se ho zeptal, jestli by se mnou někdy nezašel na pivo. A on souhlasil a od té doby je to pro mě Steve. Podnikli jsme spolu zájezd na proslulou akci „Litomyšl – lázně ducha“, kde jsme se rozhodli některé z jeho textů představit posluchačům, a to tak, že on je četl ve své mateřštině a já zase ve své. On odstavec, já odstavec, on začal malinko zrychlovat, já musel přidat taky, on stále víc a víc, já taky, a najednou přestal číst a začal hrát jak o život, a já v ten moment s hrůzou konstatoval, že Steve Fisher se přímo před mýma očima transformoval do postavy šíleného amerického reportéra, a jestli mu to celé nechci pokazit a přerušit jeho výstup svým zbabělým ústupem ze scény, tak zbývá jen jediné: hodně a hodně se snažit

a srovnat s tím ďáblem krok... Skončil jsem tenkrát s propoceným trikem, zatímco on se jen pobaveně usmíval. I přes tuto událost jsme však zůstali přátelé a jemu stále zbývalo dost energie na to, aby nám s Jirkou Šlupkou Svěrákem na zpáteční cestě zpíval jednu píseň za druhou. Steve Fisher je zkrátka a dobře renesanční bytost nebo spíš multifunkční chlapík. A to jsem přesvědčen o tom, že nám určitě ještě nějakou tu svou dovednost tají. Příležitostně se ho optám. Jsem hrdý na to, že vám nyní můžu oznámit: „Dámy a pánové! Steve Fisher! Americká soda!“

P. S. Příležitostně se ho také zeptám, jestli už připravuje pokračování...

O Česku

PRAHA PO VÍCE NEŽ 20 LETECH

Ahoj! Jmenuji se Steve Fisher. Jsem Američan a nedávno jsem oslavil kulaté výročí svého pobytu v Čechách. Přijel jsem do Prahy v září 1991 jako dobrovolný učitel angličtiny a žiji zde šťastně dodnes. Oženil jsem se s krásnou Češkou, s níž mám dva syny.

Moc rád žiji v tomto nádherném městě a v této krásné zemi. Je fascinující sledovat změny, k nimž zde v posledních letech dochází. Lidé se mě často ptají, zda si myslím, že se Praha v této době změnila k lepšímu, anebo k horšímu. A já vždy odpovídám: „Ano.“

Takže pro ty starší z vás, kteří pamatují, že telefonní číslo mělo jen šest číslic, i pro ty mladší, kteří nevědí, co je to *mléčný bar*, je zde deset příkladů obrovských rozdílů mezi *tehdy* a *ted'*:

1. Před více než 20 lety jste ve starém obchodním domě Máj na Národní třídě museli napřed čekat ve frontě na košík, než jste si vůbec mohli dovolit vstoupit dovnitř. Dnes, v novém Tesco My, už košík není nutný, protože to málo, co si tam můžete dovolit koupit, odnesete v jedné ruce.

2. Před více než 20 lety měl na pevné linky v této zemi monopol zlý a nekompetentní Telecom, který všichni nenáviděli. Dnes se to jmenuje O₂.

3. Před více než 20 lety tu existovaly jen tři televizní kanály a nic pořádného ke koukání. Dnes, díky

zázraku digitálních technologií, není nic pořádného ke koukání na více než třiceti televizních kanálech.

4. Před více než 20 lety se lidé báli, že je jejich soused informátor StB. Dnes se nejvíc bojí toho, že si soused změní heslo své domácí WiFi.

5. Před více než 20 lety, kdy vlastnilo auto mnohem méně lidí, trvala v případě, že se někdo potřeboval dostat z Prahy 8 do Prahy 4, cesta nejméně hodinu veřejnou dopravou. Dnes zvládne většina lidí stejnou trasu v pohodlí vlastního vozu za méně než čtyři hodiny.

6. Před více než 20 lety bylo nutné, pokud jste žili v Praze a chtěli pryč od lidí, odjet na chatu na venkově. Pokud chcete být úplně sám dnes, stačí zajet do obchodáku Nové Butovice.

7. Před více než 20 lety měly všechny české vesnice kostel, poštu a hospodu. Dnes má každá česká vesnice kostel, poštu, hospodu a pizzerii.

8. Před více než 20 lety lidé konzumovali nezdravé jídlo v hospodě. Dnes konzumují nezdravá jídla v McDonald's a v KFC.

9. Před více než 20 lety byste v případě, že jste chtěli potkat Němce ze Západu, museli ukázat svůj pas na hranicích. Dnes se stačí ukázat na Staroměstském náměstí.

10. Ale samozřejmě největší změna ze všech se odehrála ještě o něco dříve. Tehdy byla země řízena zkorumpovanou, krutou a sobeckou diktaturou.

Dnes se může tento národ pyšnit tím, že jeho zkorumpovaní, krutí a sobečtí vládní představitelé jsou stoprocentně demokraticky voleni.

OTÁZKY A ODPOVĚDI PO ČESKU

Když jsem před mnoha lety přijel do Prahy, musel jsem se jako jednu z prvních věcí naučit, jak se v češtině správně ptát. V angličtině se zeptáte: „Víte, kolik je hodin?“, zatímco v češtině otázka častěji zní: „*Nevíte, kolik je hodin?*“ V českém obchodě se neptáte: „Máte AAA baterie?“, ale raději na to jdete opatrněji: „*Nemáte AAA baterie?*“

Zdálo se mi, že způsob, jakým Češi kladou otázky, vyjadřuje jejich slušnost a skromnost, tedy vlastnosti, jichž jsem si rychle všiml a které jsem na rozdíl od svých agresivnějších amerických krajanů okamžitě ocenil.

Když se Češi ptají, jako by říkali: *Promiňte, že se vůbec ptám. Je ode mě asi troulalé očekávat, že to budete vědět, ale stejně: nevíte – myslím úplnou náhodou – kolik že je hodin? Ovšem rád bych vás ujistil, že naprosto pochopím, pokud to vědět nebudete.*

Říkal jsem si, jestli český způsob kladení otázek nemůže odrážet onen fatalistický rys národní povahy, což je další česká vlastnost, kterou pokládám za dojemnou. Jako by výchozím bodem nevinného dotazu typu: „Nevíte, kde je nádraží?“ bylo přesvědčení: *Samozřejmě jsem si dobře vědom toho, že asi nevíte, kde je. Konec konců, proč byste to zrovna vy měl vědět, že? A proč bych se já měl domnívat, že to víte?*

Zanedlouho jsem přišel na to, že tenhle fatalistický přístup je v mnoha ohledech opodstatněný. Například ještě v roce 1991 mělo určitě smysl ptát se české prodavačky stylem „Nemáte to a to?“, protože v 99 procentech případů odpověď zněla: „Ne, nemáme.“

Vzpomínám si, že slovo „nemáme“ bylo před lety mezi českými prodavačkami něco jako mantra. Dokonce jsem měl pocit, že některé prodavačky s oblibou odpovídaly „nemáme“, i když vlastně neměly sebemenší tušení, jestli požadované zboží mají, nebo ne.

Zaprvé je to pro ně úžasná finta, jak se zbavit zákazníka a vrátit se k tomu, co ještě před chvilkou, než je vyrušil, zrovna *nedělaly*. Ještě zajímavější bylo zjištění, že to jejich „nemáme“ bylo téměř oslavou všudypřítomné mravní zkaženosti. Vlastně tím zákazníkovi sdělovaly: *Ne, to nemáme. Samozřejmě, že ne. A není to typický? Tohle zboží nemáme, a protože dobře vím, jak to v tomhle zavšiveným státě chodí, nemají ho asi ani v žádném jiném krámu.*

Stejnou ironickou solidaritu jsem pak objevoval i mezi svými novými českými přáteli, když jsem jim vyprávěl o svých zkušenostech s českým „nemáme“ v pražských obchodech.

Vzpomínám si, že když nastala první zima mého pobytu v Praze, absolvoval jsem anabázi do všech tří tehdejších obchodních domů ve městě – Máj, Kotva

a Bílá labuť – kvůli nákupu zimní čepice. V každém tom obchodním domě mě prodavačky zdvořile informovaly, že žádné čepice nemají.

Hmm, pomyslel jsem si. Čepice nejsou? V celém obchodním domě? Je to vůbec možné?

Mí čeští přátelé historiku vyslechli a ujistili mě, že to možné je. „Je to normální,“ shodli se všichni. A mně se zdálo, že to jejich „normálka“ znělo stejně jako prodavačino „nemáme“ – jako další mantra oslavného společného strádání. Ani jeden z mých českých přátel neřekl něco jako „Opravdu?“, „Ty jo!“ nebo „Páni, to je blbý...“. Místo toho mi jen jinými slovy říkali: *Vítej v klubu, kámo!* A vždycky to doprovodili úsměvem či smíchem.

Samozřejmě, tohle se odehrálo před mnoha lety. Od té doby se poměry výrazně změnily.

Například nedávno jsem si zašel do obchodu s elektronikou koupit nový notebook. Chtěl jsem, aby měl hlavně Intel Wireless Display, umožňující bezdrátové připojení k televizi. Ptal jsem se prodavače, zda takový notebook mají na skladě. Jen tak pro jistotu odešel dozadu a vrátil se za pět minut.

„Tak bohužel, pane, takový notebooky nemáme,“ řekl.

A tak jsem udělal to, co mě pražské obchody a jejich prodavačky a prodavači naučili už dávno. Na mobilu jsem si přes internet zjistil, kde takové notebooky prodávají. Jak se ukázalo, všechny

notebooky, jež měly obchody na skladě, byly pochopitelně vybaveny Intel WiDi jako standardní funkcí. Měl je i obchod, kde jsem právě nakupoval.

Takže i když po otázce „Nemáte to a to?“ můžete stále ještě zaslechnout totéž „Ne, nemáme“ jako před lety, změnilo se alespoň to, že zboží, které hledáte, nyní mají, pouze to tají.

Prodavač mi notebook namarkoval, já se usmál, možná i zasmál, a pomyslel jsem si: *Normálka*.

ПРАЦОВНІ ПОРЯДКА?

ТОГЛЕ JE НОРМАЛКА...